V
Macarie, mesterul de tipar slavon

Inceputurile lui Macarie tipograful nu sant cunoscute. De sigur va fi petrecut un timp la Venetia, unde se va fi invatat sa umble cu slovele. Asezat peste putin pe langa micii dinasti Cernoievici din Muntenegru, ramasita vesnic amenintata a marelui principat de odinioara al Zentei, el inalta numele lor prin tiparirea celei d’intaiu Psaltiri slavone si a doua carti de rugaciuni si cantari. Asupra ocrotitorului lui insa, Gheorghe Cernoievici, se abatu nenorocirea cand Turcii patrunsera si in acest colt departat al Apusului balcanic. Macarie, chemat poate de Mximian, se indrepta atunci catre tara, vestita intre toti crestinii rasariteni pentru iubirea de lege, simtul de arta si darnicia ei, a lui Radu-cel-Mare. In 1507 inca, era aici si incepea tiparirea unui frumos Liturghieriu,- cu slove mari, drepte, de taietura venetiana si maiestre impletituri de linii, ca in manuscriptele moldovenesti si bistritene,- care se imparti numai cateva luni dupa moartea celui d’intaiu ctitor la tiparului romanesc, la 10 Novembre 1508. La Dealu, sau, mai curand, pentru ca aici lucrul de impodobire a urmat pana la vremea lui Neagoe, la Bistrita Craiovestilor, unde se zice ca si Maximian ar fi serbat nunta Militei, s’a facut aceasta nobila lucrare de arta.

La sfarsitul textului Liturghiilor, Macarie da cu slove rosii, in chinovarul pastrat pentru Imparati, numele lui “Io Mihnea *Marele* Voevod a toata tara Ungrovlahiei si al *partilor de langa Dunare*, fiul marelui Io Vlad Voevod”, adaugand astfel la titlul obisnuit al Voevozilor munteni parti care amintesc pe al marilor Voevozi sarbi din Zenta si Hertegovina, stapani si ai “termului Marii”. Pe Mitropolit nu-l pomeneste, si poate nici nu va fi fost unul pe acea vreme, sau puterea lui era prea slaba pentru acest calugar strain privilegiat sa-si simta datoria de a-l aminti.

Aceasta actiune culturala, aceasta viata pasnica in ierarhie oranduita fura intrerupte prin scurta stapanire vijelioasa a “fiului lui Tepes”. Despre rautatea lui vorbeste biograful lui Nifon, dar ni e ingaduit a crede ca patima lui Mihnea de a taia si a prigoni a fost atatata si de uneltirile Craiovestilor, cari voiau sa smulga puterea pentru dansii. In 1509 fura ucisi boierii necredinciosi, ceva mai mult de un an dupa asezarea in Scaun a Domnului cel nou; Craiovestii se ridicara atunci in arme si Mihnea trebui sa li jure ca-I va cruta. Dar, neavand totusi incredere in el si manati de dorinta stapanirii, ei trecura peste Dunare, la Nicopol, adapostindu-se pe langa puternicul sangeac al partilor bulgaresti si sarbesti, Alì-beg Mihalogli. Atunci Mihnea trimese oaste pe mosiile pribegilor; casele lor oltene fura nimicite si tunurile domnesti batura in zidurile Bistritei, care fura, spune scriitorul din Athos, “surpate” cu totul. Aceiasi soarta o avu si bolnita Bistritei, pe care o zidise un nepot al Banului Barbu si al celorlalti frati, Neagu sau Neagoe, nascut din casatoria surorii lor Neaga cu Basarab-cel-Tanar,- boiernas plin de evlavie care fusese ingrijitorul, “socotitorul” pus de Domnie pe langa Nifon in timpul petrecut de acesta in tara. Planul de a arde pe “toti” egumenii, despre care vorbeste tot laudatorul lui Nifon, poate fi pus la indoiala, ca si taierea nasurilor acelor preoti cari se aflau in multele sate ale Craiovestilor. Peste putin insa spahii si ienicerii din cetatile Dunarii intrara cu Craiovestii in tara, aducand Domn nou, cucernic, pe fratele cel mai tanar al lui Radu-cel-Mare, pe Vlad-Voda zis Vladut. Oastea veni in trei cete, si aceia pe care o aducea Neagoe lovi pe Mircea fiul Mihnei la manastirea Cotmeana si-l puse pe fuga,”descult si descins”,

“impacand manastirea si calugarii de frica ce avea”. Mihnea fugi peste munti, si se aseza la Sibiiu, unde obisnuia sa cerceteze biserica latina; la iesirea de la slujba il ucise acolo Dimitrie Iacsici cel Tanar, ruda lui Vladut, si pretendentul Danciu, din acelasi neam al Basarabestilor, tot fiu al lui Basarab-cal-Tanar. Si ei fura omorati in lupta, si astfel Neagoe ramase represintantul drepturilor basarabesti asupra Terii-Romanesti.

Bogdaninsa, sotul Caplei, capata o inraurire covarsitoare asupra tanarului sau cumnat, si aceasta nemultami iarasi pe Craiovesti, de si ei nu mai puteau spune de dansul ca de Mihnea ca nu tine legea, caci Vladut ocrotia pe Macarie, care dadu in stapanirea lui scurta o a doua tiparitura a sa, *Octoihul* din 1510. Iaras Mehmed-beg veni in tara, si el taiè capul bitului copilandru domnesc la Bucuresti, in ziua de 23 Ianuar 1512, un an dupa moartea Caplei lui Bogdan. Acest urat omor se lamureste prin hotararea Craiovestilor de a inlatura tot neamul lui Radu-cel-Mare, pentru ca astfel Basarabestii lor sa poata carmui in liniste.